

До разової спеціалізованої
ради ДФ 35.051.160
Львівського національного
університету імені Івана Франка
м. Львів, вул. Університетська, 1

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора економічних наук, професора, завідувача
кафедри менеджменту Львівського торговельно-економічного університету

Трут Ольги Олексіївни

на дисертаційну роботу **Копильчака Богдана Володимировича**

«Стратегічне управління розвитком

молодіжних громадських організацій в Україні»,

яка представлена на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань
07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент»

Актуальність теми дисертаційного дослідження. В Україні впродовж останніх років створено значну кількість молодіжних громадських організацій, які діють на засадах добровільності, рівноправності їхніх членів, самоврядування, законності та гласності. Розширився вплив громадськості на владу, члени недержавних організацій входять до громадських та експертних рад при органах державної влади, їх залучають до розроблення заходів з молодіжної політики, виконання соціальних проектів тощо.

Розвиток суспільства значною мірою залежить від того, чи використовується такий дієвий фактор суспільно-політичного функціонування, як молодіжні громадські організації в процесі державотворення і побудови справжнього громадянського суспільства, тому молодіжні громадські організації є посередниками між молоддю і державою. Взагалі держава підтримує діяльність тих, які конструктивно працюють у межах існуючого законодавства, стимулює розвиток молодіжного руху загалом.

В сучасних умовах воєнного стану України функції молодіжних громадських організацій трансформувалися і доповнилися новими завданнями.

Зокрема, визначальними стали *розвиток та підтримка культури волонтерства, координація та підтримка молодіжного лідерства у волонтерських ініціативах.*

У рамках представленої до захисту дисертаційної роботи проведено системне дослідження, спрямоване на формування системи стратегічного управління розвитком молодіжних громадських організацій в Україні.

Основною метою було поглиблення теоретико-методологічних основ стратегічного управління розвитком молодіжних громадських організацій в Україні та розроблення науково-практичних рекомендацій щодо його вдосконалення. Отримані результати дисертаційного дослідження сприятимуть ефективному формуванню та використанню інструментарію стратегічного управління для забезпечення поступального розвитку молодіжних громадських організацій.

Тому дисертаційна робота Копильчака Богдана Володимировича, присвячена стратегічному управлінню розвитком молодіжних громадських організацій в Україні, є, безумовно, *актуальною.*

Завдання дисертаційного дослідження коректно сформульовані та поетапно розкриті дисертантом, зокрема: досліджено наукові підходи до розуміння управлінської сутності молодіжних громадських організацій в контексті громадянського суспільства в Україні; висвітлено понятійно-категорійний апарат стратегічного управління розвитком молодіжних громадських організацій; розкрито форми та методи організаційного забезпечення стратегічного управління розвитком молодіжних громадських організацій; досліджено практику стратегічного управління розвитком молодіжних громадських організацій в Україні; проведено діагностику зовнішнього середовища функціонування та розвитку молодіжних громадських організацій і визначено систему факторів; проаналізовано систему та оцінено складові стратегічного управління розвитком молодіжних громадських організацій в Україні; обґрунтовано механізм вдосконалення системи стратегічного управління розвитком молодіжних громадських організацій в Україні на основі 5A algorithm; запропоновано заходи з оптимізації моделі взаємодії молодіжних громадських організацій в Україні з контрагентами у процесі свого розвитку; аргументовано використання світового досвіду для вдосконалення моделей управлінського мислення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до комплексного плану науково-дослідних робіт кафедри менеджменту Львівського національного університету імені Івана Франка, а саме «Управління конкурентоспроможністю агропродовольчої продукції в господарській системі України» (номер держреєстрації 0120U101814, 2020-2024 рр.), у рамках якої проведено теоретичний аналіз системи організаційного забезпечення стратегічного управління розвитком молодіжних громадських організацій.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна одержаних результатів полягає, зокрема, у *вдосконаленні*:

- системи стратегічного управління розвитком молодіжних громадських організацій в Україні шляхом використання концепції стратегічного інституціонування у процесі руху організації поступальним серпантином між відмінними моделями управлінського мислення;
- теоретичних положень ідентифікації молодіжних громадських організацій в сфері громадянського суспільства з позиції управлінського підходу до розуміння їхньої сутності;
- моделі взаємодії молодіжних громадських організацій з контрагентами у процесі реалізації своїх цілей.

Ці наукові результати дозволять молодіжним громадським організаціям усвідомлено формувати мету, місію та цілі управлінської діяльності, обирати ефективну організаційну структуру управління, визначати ключові стратегічні пріоритети співпраці з інститутами громадянського суспільства з метою зміцнення їхнього іміджу та бренду відповідно до цілей сталого розвитку.

У поданій дисертації також *набули подальшого розвитку*:

- уточнення понятійно-категорійного апарату дослідження, в частині визначення понять молодіжні громадські організації, розвиток організації, стратегічне інституціонування, стратегічне управління розвитком молодіжних громадських організацій;
- класифікація молодіжних громадських організацій, зокрема введення нового критерію «за типом ідеології, яку вони сповідують у своїй діяльності»;

- принципи та ознаки молодіжних громадських організацій, етапи розвитку мислення молодіжних громадських організацій згідно з теорією спіральної динаміки та кольорових організацій;
- наукові положення теорії розвитку молодіжних громадських організації у формі поступального серпантину на основі теорій спіральної динаміки та кольорових організації
- науково-прикладні пропозиції щодо покращення аналітичного інструментарію стратегічного управління розвитком молодіжних громадських організації.

Ці результати є вагомим внеском у розвиток наукових досліджень у сфері стратегічного управління розвитком молодіжних громадських організації, а також розширюють наукові положення для забезпечення результативного їхнього функціонування в умовах післявоєнної відбудови національної економіки України та подальшого формування громадянського суспільства.

Наукове та практичне значення роботи. Результати дисертаційного дослідження є важливими як з теоретичного, так і з практичного погляду.

Рекомендації дисертанта можуть бути впровадженні під час розробки стратегій та стратегічних програм реалізації молодіжної політики в Україні задля підвищення ефективності використання державних ресурсів. Крім того, ці рекомендації можуть служити основою для розробки концептуальних підходів до реформування та прийняття господарських рішень, спрямованих на поліпшення функціонування та стратегічний розвиток інститутів громадянського суспільства.

Зокрема, рекомендації щодо удосконалення членства та структури організації, зростання кількості та якості залучених організацією ресурсів і вдосконалення іміджу та бренду були використані у процесі розробки програми «Молодь Львівщини» на 2021-2025 рр., яка затверджена рішенням Львівської обласної ради №73 (зі змінами) від 23 лютого 2021 р. та Програми підтримки розвитку Пласту у Львівській обл. на 2021-2025 рр. – затвердженої рішенням Львівської обласної ради №75 (зі змінами) від 23 лютого 2021 р. (довідка про впровадження № 554 від 01.12.2023 р.)

Практичні рекомендації щодо підтримки молодіжних громадських організації задля становлення громадянського суспільства, розвитку

стратегічного мислення та вирішення соціальних проблем були впровадженні у діяльність ТОВ НІКО-ЗАХІД (довідка про впровадження № 337/11 від 16.11.2023 р.).

Науково-практичні розробки та рекомендації щодо методів та інструментів стратегічного управління розвитком молодіжних громадських організацій використовуються Національною скаутською організацією України для реалізації Стратегії Пласту 2030 (довідка про впровадження № 109 від 17.10.2023 р.).

Рекомендації щодо формування організаційної структури та засобів стратегічного управління розвитком у системі 5A Algorithm застосовує у своїй діяльності громадська організація «Молодіжна Платформа» (довідка про впровадження № 114 від 03.12.2023 р.).

Результати дослідження використовуються в освітньому процесі Львівського національного університету імені Івана Франка під час викладання освітніх компонент «Стратегічне управління» та «Теорія організацій» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня освіти, що навчаються за освітньо-професійною програмою «Менеджмент організацій і адміністрування» (довідки про впровадження № 129 від 01.12.2023 р.; №3029-9 від 01.12.2023 р.)

Загалом, практичні результати цієї роботи є вагомими для подальших наукових досліджень у створенні ефективної системи управління молодіжними громадськими організаціями для розбудови громадянського суспільства в Україні.

Повнота викладення матеріалу дисертації у наукових публікаціях. Ключові положення і результати дослідження викладено у 12 наукових працях загальним обсягом 4,76 д. а., з яких 3,51 д. а. належать особисто автору, у тому числі 2,91 д.а. – у наукових фахових виданнях: 5 статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у зарубіжному спеціалізованому виданні, 1 стаття у виданні, що входить до міжнародних наукометричних баз (Web of Science), 5 праць апробаційного характеру – 0,6 д.а

Академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації у дисертації та зазначених наукових публікаціях, які могли би поставити під сумнів самостійність виконання дисертантом представленої наукової роботи, не

виявлено. Це дає змогу зробити висновок про дотримання вимог академічної доброчесності.

Структура та зміст дисертації, її завершеність та відповідність встановленим вимогам. Дисертаційна робота відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

Структура і зміст дисертаційної роботи свідчать про те, що вона охоплює повний цикл наукового дослідження: від ідеї та розробки методології дослідження до аналізу отриманих результатів. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг наукової роботи з додатками складає 273 сторінки. Основний зміст дослідження викладено на 216 сторінках. Дисертаційна робота містить 72 таблиці та 56 рисунків, 9 додатків на 22 сторінках та список джерел із 173 найменувань.

Дослідивши та проаналізувавши текст анотації та основних положень дисертації Копильчака Б.В., можна засвідчити їхню відповідність. Анотація не містить інформації, яка була б відсутня у тексті дисертаційної роботи, та відповідає встановленим вимогам.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, де враховано сучасний військовий стан в Україні та важливість волонтерства молодіжних громадських організацій. Сформульовано мету та завдання, об'єкт, предмет дослідження, методи дослідження, подано інформаційну базу дослідження. Висвітлено наукову новизну одержаних результатів, практичне значення, особистий внесок здобувача, а також апробацію результатів дослідження, публікації та структуру і обсяг дисертації.

У *першому розділі роботи автором* узагальнено та систематизовано наукові дослідження щодо стратегічного управління розвитком молодіжних громадських організацій. На основі вивчення науково-практичних підходів до розуміння сутності молодіжних громадських організацій в контексті управлінського підходу до усвідомлення змісту громадянського суспільства, сформовано авторське визначення поняття молодіжна громадська організація (с.38-39).

Вбачається цікавим для наукового пізнання та дискусії у сфері управління молодіжними громадськими організаціями обґрунтована дисертантом необхідність виокремлення сфери діяльності організацій за рахунок скаутингу, а також нового критерію класифікації організацій за типом ідеології, яку вони сповідують у своїй діяльності (с.40-41).

Важливою теоретичною розробкою видається і власне бачення автором теорії розвитку молодіжних громадських організацій на основі використання метафори адаптивного ландшафту як басейнів притягання атракторів у поєднанні з теорією спіральної динаміки та кольорових організацій (с.46-50).

Викликає науковий інтерес обґрунтована автором концепція стратегічного управління розвитком молодіжних громадських організацій - стратегічне інституціонування, що впливає на скорочення довжини поступального серпантину та прискорення темпу руху молодіжної громадської організації у процесі розвитку (с.60-61).

Як підсумок теоретичних досліджень у параграфі 3.1. було розроблено концептуальну модель стратегічного управління розвитком молодіжних громадських організацій в Україні.

У другому розділі дисертаційної роботи Богдан Копильчак провів системний аналіз практики стратегічного управління розвитком молодіжних громадських організацій в Україні. Зокрема, автор проаналізував існуючі практики управлінського мислення в молодіжних громадських організаціях, динаміку їхнього функціонування та розвитку, оцінив діючі організаційні структури управління, виявив сильні та слабкі сторони в розвитку молодіжних громадських організацій. (с.103-107), (с.114-116), (с.123-128), (с.134-140), (151-157), (161-166).

Під час діагностики зовнішнього середовища функціонування та розвитку молодіжних громадських організацій в Україні дисертант визначив пріоритетні сфери розвитку та завдання молодіжної політики щодо взаємодії з молодіжними громадськими організаціями у різні періоди з 2009 по 2025 роки. (с.125-131).

Автор проаналізував систему фінансування молодіжних громадських організацій органами державної влади у різні періоди з 2009 по 2022 роки та запропонував методику оцінки ефективності цього фінансування. (с.137-141).

Окремо варто відзначити широту та глибину охоплення даних, що характеризують динаміку, структуру, чинники розвитку молодіжних громадських організацій у різні періоди з 2009 по 2025 з детальною аналітикою системи фінансування.

Застосування здобувачем методу SWOT-аналізу дозволило визначити сильні та слабкі сторони функціонування молодіжних громадських організацій в Україні, а також розробити критерії їхнього стратегічного розвитку. (с.148-150).

У дисертації автор якісно проаналізував законодавчі акти, державні цільові соціальні програми, які регулюють розвиток молодіжних громадських організацій в Україні, особливо щодо фінансових механізмів, а також їхню практичну реалізацію.

Третій розділ дисертації присвячений напрямам удосконалення системи стратегічного управління розвитком молодіжних громадських організацій в Україні. За результатами проведеного дослідження дисертант запропонував концептуальну модель стратегічного управління розвитком молодіжних громадських організацій, що містить 5A algorithm, реалізація якої забезпечить досягнення пріоритетних цілей розвитку та дотримання глобальної моделі взаємин між інститутами громадянського суспільства в Україні. (с.170-175).

Автор рекомендує усім інститутам громадянського суспільства трансформувати цілі стратегічного управління у відповідність новітній моделі управлінського мислення, яка базується на Цілях Сталого Розвитку ООН задля розвитку молодіжних громадських організацій та сталого розвитку суспільства загалом. (с.208-210).

Висновки дисертаційної роботи, відповідають поставленій меті та завданням, а також підкріплені експериментальним матеріалом.

Матеріали, які містяться у додатках, підтверджують достовірність вихідних даних, проміжних розрахунків, параметри охоплення респондентів та результати опитування, а також практичне значення отриманих результатів.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків сформульованих у дисертації. Аналіз дисертаційного дослідження показує, що робота є змістовною та виконана з дотриманням єдиного стилю викладення матеріалу, а наведені в роботі дані мотивовані ходом дослідження і надають уявлення про його результати. Подані підсумки та висновки

обґрунтовані результатами дослідження великого масиву даних і є об'єктивними, оскільки підтвердженні як теоретично, так і експериментально. Щоб забезпечити всебічний аналіз та обговорення результатів, дисертант використав наукові публікації як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, проаналізував міжнародні нормативні документи, українські та зарубіжні законодавчі акти у сфері регулювання розвитку молодіжних громадських організацій, статистичні дані з відкритих джерел. Основний текст дисертації відповідає поставленим завданням та має логічну структуру, що послідовно пов'язує всі пункти роботи. Автор подав достатньо повну інформацію про джерела, методики та процес опрацювання даних, що дозволяє чітко зрозуміти суть проведених досліджень та отриманих результатів. Розширений перелік апробацій результатів свідчить про практичну важливість та актуальність цих досліджень в обраній галузі, а також про широкий спектр застосувань отриманих знань. Посилання у тексті дисертації відповідають списку використаних джерел, який оформлено відповідно до вимог. Високий рівень їхньої обґрунтованості забезпечується професійним вирішенням поставлених наукових завдань та відповідністю предметної спрямованості дисертації профілю спеціальності 073 «Менеджмент», а також апробацією одержаних результатів на міжнародних науково-практичних конференціях. Вказані обставини дають змогу стверджувати про обґрунтованість і достовірність отриманих результатів дослідження. Таким чином, пропозиціям, розробкам та висновкам, які представлені в дисертації Копильчака Б.В., властива повнота та логічність викладення, достатній рівень обґрунтованості і достовірності, наукова новизна.

Дискусійні положення й зауваження щодо змісту та оформлення дисертації.

1. Під час визначення факторів розвитку молодіжних громадських організацій в Україні у процесі стратегічного управління автор справедливо акцентує на важливості створення структури управління молодіжною громадською організацією (с. 103-107). Проте, автор недостатньо проаналізував типи структур управління діючих молодіжних громадських організацій. Доцільно було б оцінити результативність структур управління у досягненні цілей конкретних молодіжних громадських організацій в Україні.

2. На с. 108-112 дисертаційної роботи автор описує специфічні методи пошуку перспектив розвитку, які застосовують молодіжні громадські організації, зокрема: SWOT-аналіз, PEST-аналіз, SNW-аналіз, GAP-аналіз, 7S Мак-Кінзі, LOTS – аналіз. Їх коротку характеристику з особливостями та відмінностями у застосуванні наведено у табл. 2.3 на с. 108. Проте, ця методологія не відображена автором в практиці стратегічного управління конкретними молодіжними громадськими організаціями в Україні.

3. На с. 141 дисертації автор аналізує зміст та оцінює ефективність реалізації Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021-2025 роки. Водночас, на с. 140 дисертант стверджує «Зважаючи на управлінський підхід до сприйняття громадянського суспільства, ми пропонуємо аналізувати лише форми оцінки ефективності виконання програми за економічними показниками» У табл. 2.17 подано завдання Програми та показники їх оцінки. Втім, ці показники дисертант не розрахував.

4. На мою думку, у підрозділі 3.3 описуючи світовий досвід вдосконалення моделей управлінського мислення у процесі стратегічного управління розвитком молодіжних громадських організацій, слід було зацентувати на особливостях фінансового забезпечення неприбуткових організацій. Адже, стратегічне управління є підсистемою системи менеджменту організацій у сфері підприємництва та бізнесу, які здійснюють діяльність на принципах самофінансування та рентабельності діяльності. Тому в подальших наукових дослідженнях дисертанту варто враховувати ці особливі відмінності при виборі методів стратегічного управління неприбутковими організаціями.

Однак, наявність дискусійних положень та зауважень не знижує загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження.

Загальний висновок про відповідність роботи встановленим вимогам.

Дисертаційне дослідження Копильчака Богдана Володимировича «Стратегічне управління розвитком молодіжних громадських організацій в Україні» виконане на високому рівні, тема є актуальною та отримані результати мають теоретичну та практичну значущість.

Дисертаційна робота відповідає за змістом, рівнем наукової новизни, практичним значенням та характером висновків галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент» та сучасним вимогам до

оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022 р. та № 502 від 19.05.2023 р.), а її автор – Копильчак Богдан Володимирович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри менеджменту
Львівського торговельно-економічного
університету

Ольга ТРУТ